

ASR OSHGAN ASAR

Dexqonboyev Ravshan Vali o‘gli

Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti

Email: dehqonboyevravshan152@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada yoshlarni kitobga bo‘lgan qiziqishlarini oshirish, ularni kitob bilan do‘st bo‘lishga undash, virtual olamdan chiqarib haqiqiy hayotni naiqlashga yordam beruvchi g‘aylar singdirilgan. Haqiqiy hayotga yo‘l ochuvchi g‘oyalar shu asarda mujassamdir.

Kalit so‘zlar: O‘tkan kunlar, g‘oya, virtual olam, yoshlar, do‘st, mujassam, yo‘l, qiziqish, asar.

“Moziyga qarab ish ko‘rmoq xayirlidir”

Abdulla Qodiriy

Kichik sinfda adabiyot o‘qituvchimiz bir she‘r o‘qib bergandi. She‘r muallifi-yu nomi afsuski yodimda yo‘q, lekin mazmuni quyidagicha edi. Bir kuni bir sayyoh dunyo kezib bir yurtda nogahon bir qabristonga yo‘li tushadi. Qabr toshlarida shunday yozuvlar bor edi: „ Bu yerda yotmish falonchi oltmish yil yashadi, o‘n yil umr ko‘rdi, falonchi qirq yil yashadi, olti oy umr ko‘rdi va hokazo...” Sayyoh bu holatning sababini so‘rash uchun qabriston qorovuliga murojaat qiladi. Qorovul aytadiki biz kechgan umrni qancha yashash davri bilan emas, umrning qanchasi ozodlikda, hurlikda kechgani bilan o‘lchaymiz. Mana bu inson oltmish yil yashadi, lekin o‘n yil ozod yashadi. Bunisi esa qirq yil yashadi, biroq olti oy ozod umr kechirdi. Shunda sayyoh uzoq o‘ylab aytgan ekan: „men bu dunyoni tark etar bo‘lsam, qabr toshimga tug‘ildi-yu vafot etdi” -,deb yozib qo‘ying.

Bu voqeani bejiz yodga olmadim. Agar dunyoda shunday moslama bo‘lsaydi, yaratilgan badiiy asarlarni kitobxon ko‘nglidan joy olganiga qarab hayot bersa,

bilmadim qancha asarlarga zamonaviy dunyomizda „tug‘ildi-yu shu on bo‘g‘ildi” to‘g‘ri kelarmidi? Bilmayman. UZR.Lekin adabiyotimizda, dunyo adabiyotida shunday asarlar borki, ular asrlar osha kitobxon ko‘nglidan joy olib kelmoqda, ular hamon sevimli... Yaxshiki, adabiyotimizda bunday asarlar anchagina. Chunki xalq,millat taqdiri,buguni , ertasi shunday asarlarda barhayot, ularda yashaydi.

Ana shunday o‘zbek xalqining ruhiyatini o‘zida mujassam etgan asar shubhasiz,, O‘tgan kunlar” romanidir. Bu asarni har safar qo‘limga olganimda marhum adibimiz O‘tkir Hoshimov aytganidek o‘zgacha bir kashfiyot, yangilik topaman. Ko‘zguda o‘zimning yo‘qotib qo‘ygan qiyofamni topgandek bo‘laman, xalqimning asl jamolini ko‘rgandek bo‘laman. Biz oriyatli, g‘ururli xalqmiz. Sevgini, muhabbatni olamga jar solmay boshdan kechiramiz.,, O‘tgan kunlar”sevgi dostoni, lekin unda na Otabek sevgisiga iqror bo‘ladi, na Kumush sevdim degan so‘zni aytadi.Qarang. To‘y. Kumush turmushga chiqishni xohlamaydi, chunki u notanish yigitni ko‘rib sevib qolgan. Xayolida faqat u... Chimildiqda kuyovga qayrilib qaragisi yo‘q . Lekin ne ko‘z bilan ko‘rsinki kuyov o‘sha ko‘rgan yigit, o‘sha xayoliy muhabbati. Tasavvur qiling gado xazinaga duch keldi, och o‘zini to‘kin dasturxonda ko‘rdi. Olamga jar solishi kerakmasmidi ? „XXI asr Kumushi nima qilardi ? Telegram, Youtube, Instagram va umuman olganda internet portlab ketsa keragov?! Yo‘q, bizning Kumushning sevgisi shugina xolos:

- Siz o‘shami ?
- Men o‘sha.
- Ko‘zlarimga ishonmayman.
- Kutilmagan baxt.

Bu chin sevgi, bu hayo, bu ibo, bu musulmon qizining ishq...

Yana bir sahna Otabek Zaynabga uylandi, Homid fitnasi, ayriliq va yana diydor, visol:

- Siz qochqoqsiz
- Siz quvloqsiz
- Ajab qilaman.

Bu sog‘inch, bu vasl.

Otabek sekin yuzini silaydi. U bu yuzini tutib bu yog‘iga uring deydi.

- U yog‘iga Zaynab ursin-,deydi.

Bu qizg‘onish, bu rashk.

Endi tasavvur qiling. XXI asr ayol, eri va kundoshi oldiga keldi. Erning ahvoli qanday kechadi. III jahon urushi yoxud salkam qiyomat qoyim deyavering.

O‘g‘ilning (Otabekning) ota-onasiga isyoni: „ Yaxshi kishilarning farzandlari ustida qilgan ishi albatta nomaqbul bo‘lmas"

-Onaning(O‘zbek oyimning) kelin ko‘rish orzusi, farzandini qizg‘onishi, qaynonalik qilishi.

- Andi, qishloq, ko‘zlik bir andi.

Otaning (Yusufbek Hojining) yurt uchun qayg‘usi.

- Toshkand ustida yana qonliq bulutlar....

Yurt farzandining (Otabek yoxud Qodiriyning) dardi:

- Bu ketishda boshimizg‘a bir balo kelur- o‘rus balosi.

Gapirsak, gap ko‘p. Bir kitobga jo dardimizni eshitadigan „temir" bo‘lmasa bo‘ldi.

Zamonga qarayman. Juda qaltis davrda yashayapmiz.

Atrofga boqaman Kumushni izlayman. UZR. Qizlarjon! Ko‘zguga, atrofga nazar solaman izlayman, termulaman. Otabeklar kerak. Qayerda ular?

Yusufbek Hojilar har qachongidan ko‘proq kerak. Kam... Juda kam.... Qodiriyga hayot berib bo‘lsaydi. Afsus.... Zamondosh birodar, bir dam internet, tik-tok, Youtubedan uzilib „ O‘tgan kunlar” kitobini o‘qi, qiyofangni qidir.

Bu asar XX asrda bizga yangi hayot berdi, XXI asrda ham bizni qutqara oladi. Axir, bu asarda xalq ruhi yashamoqda. Bu asar asrlar osha yashamoqda .

Alpomish kabi bu asar ham bizga qon, jon, insof, imon beruvchi manbadir.

ADABIYOTLAR:

1. “O‘tkan kunlar” romani Abdulla Qodiriy